

Европеизација партија у Србији

Политичари иду где је већина

Европске институције и европски интеграциони процеси, генерално су показали да имају снаге да ојачају неке партије и ослабе друге. О томе најбоље сведочи лимитираност екстремне деснице на 10 до 15 процената у западноевропским земљама

Предизборна кампања је умногоме обележена европским темама. О томе сведоче и позитивни сигнали из Европе, као и пријем наших партија у европске партијске федерације. На позицијама антизападне и антиевропске оријентације остала је једино СРС. Иако се њихова подршка усвајању новог Устава, узимала као индикатор њихове жеље да буду „системска странка”, „политички тестамент” њеног председника Шешеља је, бар за сада, ставио тачку на ту могућност. Реч је о резолутном ставу да се радикали оштро супротставе покушајима да се Србија укључи у Северноатлантски пакт и Европску унију и да никада не улазе у било какву коалицију са Тадићем и Коштуницом. То је и даље позиција за „антипротивну политику” која би се могла карактерисати: „дабогда мимо света”.

Са друге стране, један број наших партија је примљен у европске федерације странака. Од релевантних странака, ДС је примљена у Европску социјалистичку партију (ПЕС), федерацију социјалдемократских, социјалистичких и лабуристичких партија ЕУ. ДСС и Г17 плус су примљени у Европску народну партију (ЕПП), федерацију конзервативних, хришћанско-демократских и народних партија ЕУ. Ова врста чланства не кореспондира у потпуности са програмским садржајима ових партија или њиховом перцепцијом у бирачком телу. Европартије су у привилегованијој позицији у односу на ривалске партије у својим земљама са становишта добијања европске легитимације и у погледу повећања могућности даље лобирања. Али пре свега, као сигнал препознавања снага које носе и деле европске вредности и уверења. Оне представљају круцијалне механизме програмске и вредносне стандардизације. Њихова важна улога јесте објашњавање значаја и неопходности спровођења реформи у друштву које претендује да постане чланица Уније у циљу преклапања демократизације и европеизације. У том смислу, могли бисмо направити условну разлику на проевропски активне партије (ДС, Г17 плус, ЛДП, СПО), проевропски мање активне (ДСС, престанак разговора о придруживању због несарадње са Хагом), неактивне (СРС, од шестог конгреса 2003. опредељена за укључивање Србије у ЕУ) и антиевропске странке (СРС). Сукоб између националиста и западњака већ дуго представља основну линију расцепа у партијском систему Србије. Емпиријски налази показују да оса историјско-етничког расцепа „национално-грађанско” и оса културно-вредносног расцепа „традиционализам-модернизам”, се не секу, већ у великој мери преклапају и то „национално” се поклапа са „традиционализмом” а „грађанско” са „модернизмом” (Славујевић). То упућује на закључак о синергијским ефектима ове две осе подела на партијско груписање.

Успешнија транзиција, у земљама попут Словеније, одвијала се тамо где није било конфликта међу партијама око уласка у Европску унију. Са друге стране, европске институције и европски интеграциони процеси, генерално су показали да имају снаге да ојачају неке партије и ослабе друге. О томе најбоље сведочи лимитираност екстремне деснице на 10 до 15 процената у западноевропским земљама.

Постоје још неки индикатори европеизације наших партија. Прво, након 2000. у Србији се бележи и тренд смањења антимањинског расположења и интегрисање мањинских партија у систем. Након избора 2000. године Савез војвођанских Мађара и Санџачка демократска партија, а након избора 2003. Листа за Санџак ушле су у владајуће структуре. Друго, препорука Европске уније да жене буду заступљене са 30 одсто на изборним листама све више се узима у обзир. Ипак, иако жене све више имају иста права, то још увек не значи да имају и исти положај. Треће, према скорим истраживањима јавног мњења, које је наручила и представила Канцеларија за придруживање ЕУ, чланство Србије у Европској унији на евентуалном референдуму подржало би 70 одсто грађана, што представља тренд лаганог раста позитивног става према европским интеграцијама. Познато је да политичари увек иду где је већина.

Из ЕУ су у последње време стигли многи сигнали који потврђују да Србија има политичке и економске капацитете за прикључење и да уз сарадњу са Хагом, врата европских интеграција могу бити шире отворена. О томе сведочи одлагање предлога решења будућег статуса Косова и Метохије, почетак преговора о либерализацији визног режима, пријем у Партнерство за мир, отпис неких дугова (Италија), помоћ у изградњи дела ауто-пута код Македонске границе (Грчка) и пријем наших партија у Европске федерације. Бивши и садашњи суседи заокружују око нас прстен чланства у ЕУ: Грчка, Словенија, Мађарска, Бугарска и Румунија (од 1. јануара), док Хрватска има статус кандидата.

Улога партија је да премосте политички и културни јаз и уклоне препреке које стоје на европском путу. То је понекад у раскораку са изборном калкулацијом. Нашим грађанима остаје да дају свој допринос на изборима бирајући партије које су јасно опредељене у том правцу, а Европи да ослободи грађане Србије зебње да је све то можда само цена за будући статус Косова и Метохије.

Доцент на Факултету политичких наука у Београду

Славиша Орловић

[објављено: 25.12.2006.]